

Ansökningar om att starta eller utöka skola - statistik läsåret 2024/25

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Inledning.....	5
Färre ansökningar om tillstånd inför 2024/25	6
Mer än en halvering av antal ansökningar jämfört med 2022	6
Sökande som driver aktiebolag bakom majoriteten av ansökningarna.....	7
Ansökningar om internationell skola i nivå med tidigare år	8
Minskat antal ansökningar om nyetablering av skola	9
Drygt åtta av tio ansökningar från befintliga huvudmän	10
Störst intresse för att starta skola i storstadsregioner	10
Halverat antal ansökningar om utökning av fristående skola.....	11
Minskat antal ansökningar om undervisning på distans	12
Om statistiken.....	13
Mer om tillståndsprövning	13

Sammanfattning

I 2023 års ansökningsomgång har det inkommit totalt 99 ansökningar om att starta eller utöka fristående skola. Det är mer än en halvering av både nyetableringar och utökningar jämfört med tidigare år. Av de inkomna ansökningarna avser ungefär 60 procent utökning och 40 procent nyetablering. Antalet ansökningar är det lägsta sedan statistiken började sammanställas 2010. I antal är det främst ansökningar om utökning av gymnasieskola som har minskat.

Av de 99 ansökningarna avser fem internationell skola. Därtill har 13 ansökningar om att bedriva undervisning på distans inkommit från både kommunala och enskilda huvudmän.

Färre ansökningar från koncerner

I årets ansökningsomgång kan vi se att antalet inkomna ansökningar från sökande som ingår i koncern har mer än halverats jämfört med tidigare år medan ansökningar från aktörer som driver ideella föreningar och stiftelser är på en liknande nivå.

Det vanligaste både avseende ansökningar om nyetablering och utökning är att den sökande ingår i en koncern¹ (68 av 99 inkomna ansökningar). Koncerner står fortfarande för majoriteten av de inkomna ansökningarna men vi kan konstatera att de lämnat betydligt färre ansökningar jämfört med tidigare år. I 2022 års ansökningsomgång inkom exempelvis koncernerna Academedia AB, Thorengruppen AB och Watma Group AB med totalt 75 ansökningar. Motsvarande siffra i år är 17 ansökningar. Enbart koncernen² Internationella engelska skolan har inkommit med fler ansökningar i år jämfört med förra året.

Flera möjliga förklaringar till minskat antal ansökningar

En förklaring till att antalet ansökningar har minskat i årets ansökningsomgång kan vara att sökande avstår från att ansöka om tillstånd ifall brister i befintlig verksamhet har konstaterats vid tillsyn. De senaste åren har avslagsgrunden "brister i befintlig verksamhet" varit en av de vanligaste vid avslag av en ansökan. Det osäkra världsläget med höjda räntor och inflation kan även vara en bidragande faktor till att färre ansöker. Skolinspektionen kan även konstatera från tidigare ansökningsomgångar att en vanlig synpunkt från kommuner är att utbildningsutbudet är väl tillgodosett och att det till och med kan finnas en överkapacitet av utbildningsplatser. En ytterligare förklaring till det minskade antalet ansökningar kan vara att avgiften för ansökan om tillstånd höjdes den första januari 2023.

¹ Med koncern avses i denna text bolag som ingår i en koncernstruktur med moder- och dotterbolag. Även om bolaget som ansökt är koncernmoder benämns denna som att den ingår i en koncern/ har koncerntillhörighet.

² Av de koncerner som inkommit med ansökningar både 2023 och 2022

Övriga kommentarer

Det är vanligt att antalet inkomna ansökningar varierar mellan åren och flera faktorer kan vara bidragande. En förändring som Skolinspektionen har noterat de senaste åren är att det har blivit vanligare att större aktörer expanderar genom uppköp av befintliga skolor, genom att man köper upp samtliga aktier i det bolag som har tillstånd att bedriva skolverksamhet. Den typen av uppköp redovisas inte i rapporten då de inte ingår i ansökningsförfarandet, men även i de fallen görs ägar- och ledningsprövning i och med att förändringar i ägar- och ledningskretsen ska anmälas till Skolinspektionen

De senaste åren har regelverket kring tillståndens giltighet skärpts och giltighetstiden på två år är sedan 2018 förenade med tydligare villkor i Skolinspektionens beslut. Dessförinnan var så kallade vilande tillstånd där sökande beviljades tillstånd men inte startat upp verksamheten i närtid ett betydligt vanligare inslag.. Detta kan möjligen innebära att antalet nya friskolor som faktiskt startar kommande period kommer att ligga på samma nivå som tidigare.

Inledning

En ansökan måste lämnas in senast den 31 januari året innan planerad skolstart. Denna rapport redovisar statistik över ansökningar om att starta eller utöka skola inför läsåret 2024/2. Det är endast enskilda huvudmän som ansöker om tillstånd att starta eller utöka ordinarie grund- och gymnasieskola. För internationell skola och undervisning på distans inkluderas i rapporten även de ansökningar som inkommit från kommunala huvudmän. I rapporten skildras bland annat utvecklingen av antalet inkomna ansökningar om tillstånd för skola över tid och fördelningen mellan befintliga och nya huvudmän. En del fokus läggs även på geografiska faktorer såsom fördelningen mellan olika kommungrupper³ där skolorna är planerade att starta och hur många kommuner som berörs av ansökningarna. Rapporten fokuserar främst på ansökningar om att starta nya skolor men i slutet finns också ett kortare avsnitt om utökningar av befintliga skolor. På Skolinspektionens webbsida finns även en detaljerad tabell över alla ansökningar.

För att kunna starta eller utöka en fristående skola krävs ett godkännande från Skolinspektionen. Skolinspektionens beslut i årets ansökningsomgång redovisas i en rapport som publiceras i december. Handläggningen av ett tillståndsärende innefattar en utredning av sökandes förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen, ekonomiska förutsättningar att bedriva verksamheten samt en bedömning av insikt och lämplighet hos ägar- och ledningskretsen.

³ Enligt SKR:s kommungruppsindelning från 2017

Färre ansökningar om tillstånd inför 2024/25

Mer än en halvering av antal ansökningar jämfört med 2022

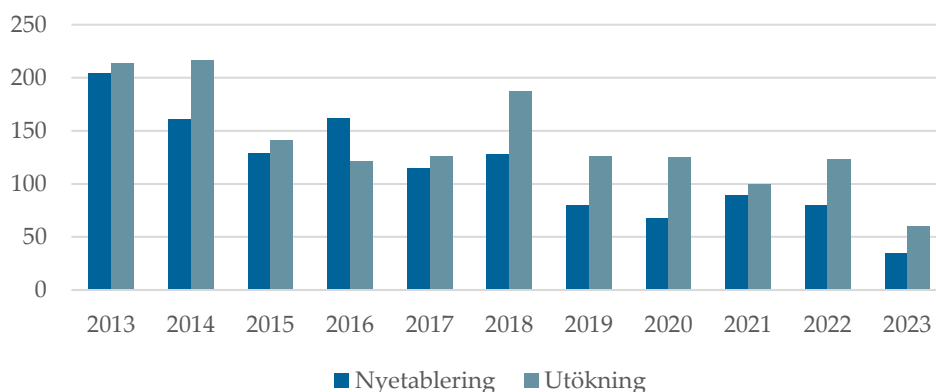
Antalet ansökningar 2023 har mer än halverats jämfört med 2022. I årets ansökningsomgång har Skolinspektionen mottagit 39 ansökningar om nyetablering och 60 ansökningar om utökning. Av de totalt 99 inkomna ansökningarna avser 39 fristående grund- och grundsärskola, 55 gymnasie- och gymnasiesärskola och 5 internationell skola.

Det är främst ansökningar om utökning av gymnasieskola som har minskat jämfört med 2022. I årets ansökningsomgång har det inkommit totalt 45 ansökningar om utökning av gymnasieskola vilket är en minskning med 67 ansökningar jämfört med 2022. Avseende nyetablering har det inkommit 24 ansökningar om grundskola och 10 ansökningar om gymnasieskola vilket är ungefär 20 färre jämfört med 2022 för både grundskola och gymnasieskola. Andelsmässigt har ansökningarna om nyetablering minskat med 58 procent jämfört med 2022 och utökningar med 51 procent.

En förklaring till att ansökningarna har halverats jämfört med 2022 kan vara att sökande avstår från att ansöka om tillstånd ifall de fått brist i samband med tillsyn av en redan befintlig verksamhet. De senaste åren har avslagsgrunden "brister i befintlig verksamhet" varit en av de vanligaste vid avslag av en ansökan. Det osäkra världsläget med höjda räntor och inflation kan även vara en bidragande faktor till att färre ansöker. Skolinspektionen kan även konstatera från tidigare ansökningsomgångar att en vanlig synpunkt från kommuner är att utbildningsutbudet är väl tillgodosett och att det till och med kan finnas en överkapacitet av utbildningsplatser.

En ytterligare förklaring till minskningen kan vara att avgiften för ansökningarna höjdes den 1 januari 2023. Inför ansökningsomgången 2019 infördes en avgift för ansökan om tillstånd och i samband med det minskade antal inkomna ansökningar med en tredjedel och låg därefter stabilt runt 200 ansökningar. Inför ansökningsomgången 2023 höjdes avgiften för ansökan om nyetablering från 35 000 till 75 000 kronor och avgiften för utökning av en befintlig skolenhet höjdes från 25 000 till 65 000 kronor. Den ökade avgiften kan vara en del av förklaringen till att antalet ansökningar har mer än halverats. I diagram 1 redovisas antal ansökningar för de skolformer där avgift för ansökan tas ut. Internationella skolor, där avgift inte tas ut, har exkluderats.

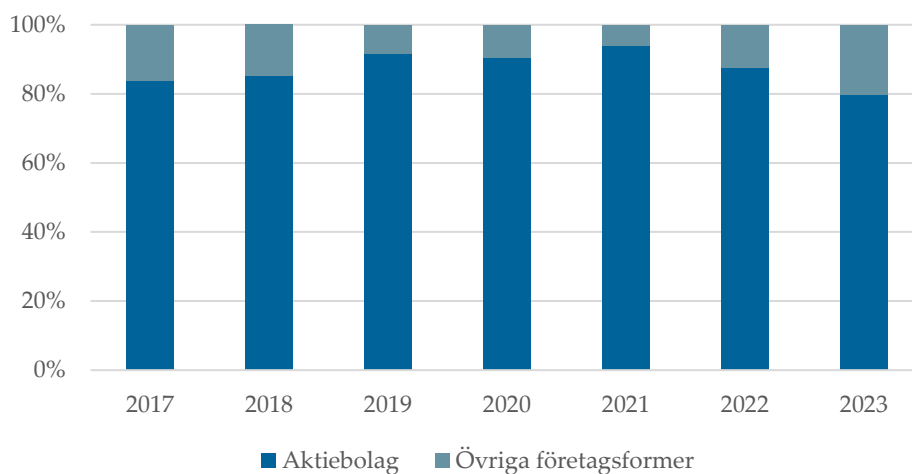
Diagram 1 - Antal inkomna ansökningar fördelat på nyetablering och utökning under perioden 2013-2023 exklusive ansökningar om internationell skola

Sökande som driver aktiebolag bakom majoriteten av ansökningarna

Årets ansökningar har huvudsakligen inkommit från sökande med aktiebolag. Totalt har 79 av 99 inkommit från sökande vars associationsform är aktiebolag, vilket motsvarar 80 procent. Under perioden 2017-2022 var den genomsnittliga andelen ansökningar från sökande med aktiebolag 89 procent. Antal inkomna ansökningar från sökande med stiftelser och ideella föreningar är i nivå med tidigare år och de står i årets ansökningsomgång för totalt 16 ansökningar (åtta ansökningar var). Utöver de 16 har det inkommit fyra ansökningar från sökande med ekonomisk förening (2), enskild firma (1) och kommunal huvudman (1). Ansökningarna som inkommit från sökande med annan associationsform än aktiebolag avser en variation av skolor med till exempel estetisk inriktning, konfessionell inriktning och Waldorfinriktning samt så kallade byskolor.

Diagram 2 - Andel inkomna ansökningar fördelat på sökande med aktiebolag och sökande med övrig associationsform för perioden 2017-2023 (inkl. internationell skola)

Av de totalt 99 inkomna ansökningarna har 68 inkommit från sökande med koncerntillhörighet⁴, vilket motsvarar en andel på 69 procent. Det är inte ovanligt att andelen varierar något mellan åren. Under perioden 2017 till 2022 har andelen varierat mellan 56 och 78 procent. I genomsnitt inkom 66 procent av ansökningarna från sökande med koncerntillhörighet under perioden 2017-2022.

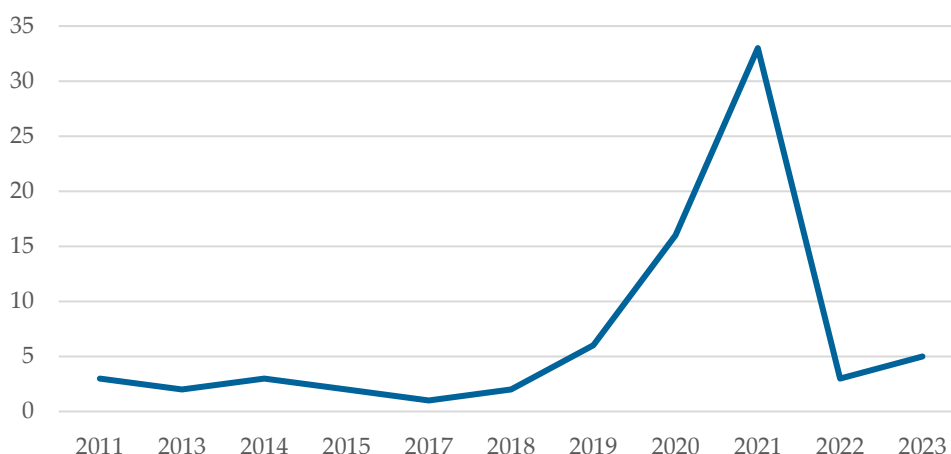
Bakom de 99 inkomna ansökningarna står 67 sökande varav 40 ingår i någon koncern. Även de koncerner som tidigare år har inkommit med en större andel ansökningar har nästan halverat antalet ansökningar i årets ansökningsomgång. Endast en av de koncerner som inkommit med ansökningar både 2022 och 2023 har inkommit med fler ansökningar i årets ansökningsomgång jämfört med 2022.

Totalt står 26 koncerner bakom de 68 ansökningar som inkommit från sökande med koncerntillhörighet. 2022 var motsvarande siffra 34.

Ansökningar om internationell skola i nivå med tidigare år

I årets ansökningsomgång har det inkommit fem⁵ ansökningar om att starta internationell skola. Alla ansökningar avser skola på både grundskole- och gymnasienivå. Efter en tillfällig ökning under 2019-2021 är årets antal i linje med tidigare år. Under perioden 2011-2018 var det genomsnittliga antalet inkomna ansökningar 2,5. 2019 inkom sex ansökningar, 2020 inkom 16 ansökningar och 2021 inkom 34 ansökningar. Ökningen förklaras till stor del av att det var en aktör som stod bakom majoriteten av ansökningarna. Bakom de fem inkomna ansökningarna 2023 står fyra bolag med associationsform aktiebolag och en ansökan har inkommit från en kommunal huvudman. Bakom tre av bolagen står samma aktör, denna aktör stod också bakom ökningen av inkomna ansökningar 2021.

Diagram 3 - Antal inkomna ansökningar om internationell skola 2011-2023

⁴ Med koncern avses ifall bolaget ingår i en koncernstruktur med ett moderbolag. Även om bolaget som ansökt är koncernmoder benämns denna som att den ingår i en koncern/ har koncerntillhörighet.

⁵ Ansökningarna om internationell skola avser skolstart i Borlänge, Burlöv, Göteborg, Solna och Stockholm.

VAD ÄR EN INTERNATIONELL SKOLA?

En internationell skola är definierad som en skola där utbildningen istället för att följa en svensk läroplan följer ett annat lands eller en internationell läroplan. Internationella skolor riktar sig i första hand till elever som är bosatta i Sverige under en begränsad tid.

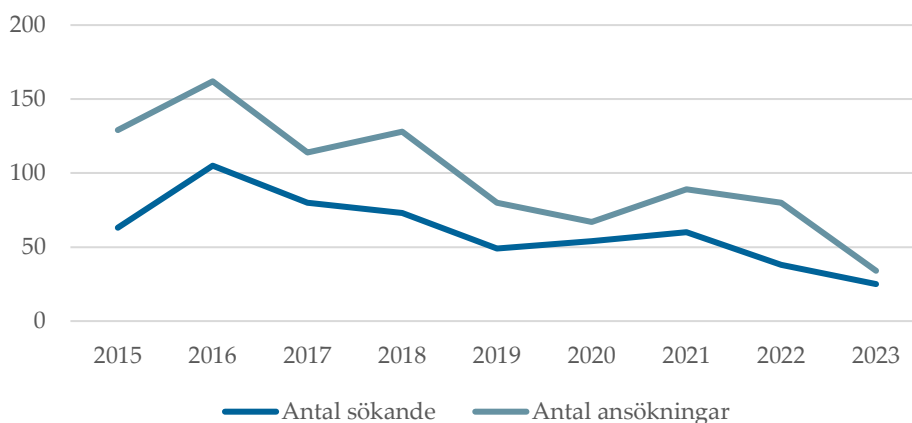
För att driva en internationell skola på grundskolenivå krävs tillstånd från Skolinspektionen, både kommunala och enskilda huvudmän måste ansöka om tillståndet. För internationell gymnasieskola prövas ansökan om rätt till bidrag. Enskilda huvudmän får ta ut avgift för att täcka rimliga merkostnader för utbildningen i en internationell skola, ifall det är en kommunal skola som driver undervisningen ska den vara avgiftsfri.

Minskat antal ansökningar om nyetablering av skola

Antalet ansökningar om nyetablering av skola har minskat jämfört med tidigare år. I året ansökningsomgång har Skolinspektionen mottagit 34 (plus 5 ansökningar om internationell skola, se tidigare stycke) ansökningar om tillstånd för nyetablering av fristående grund- och gymnasieskola. Motsvarande antal för 2022 års ansökningsomgång var 80 ansökningar. Av de 34 inkomna ansökningarna avser 24 grundskola, 9 gymnasieskola och en (1) gymnasiesärskola.

Även antalet sökande har minskat i årets ansökningsomgång, totalt 25 sökande står bakom de 34 inkomna ansökningarna. I 2022 års ansökningsomgång var motsvarande antal sökande 38 och de inkom med mellan 1-8 ansökningar var. I årets ansökningsomgång har en sökande inkommit med tre ansökningar, övriga 24 sökande har inkommit med 1-2 ansökningar var.

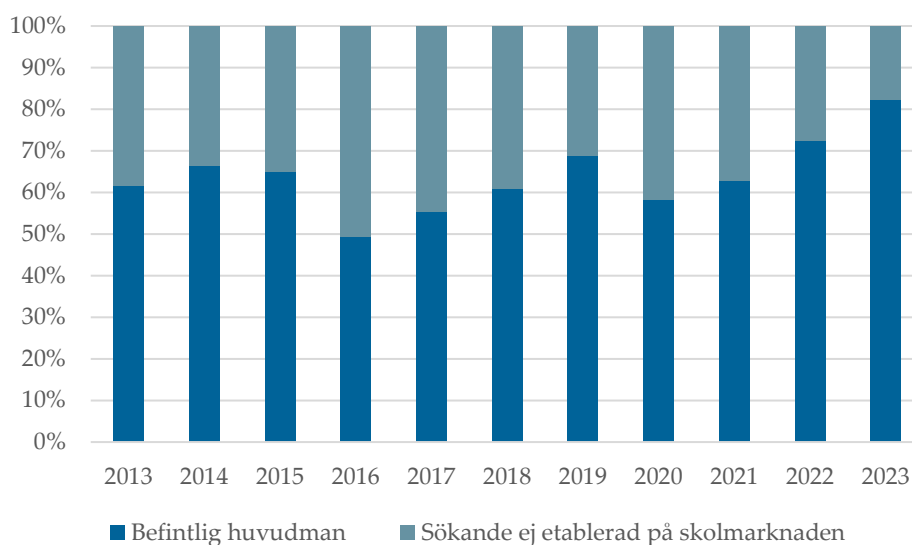
Diagram 4 – Antal inkomna ansökningar och antal sökande om tillstånd för nyetablering av grundskola under perioden 2015-2023

Drygt åtta av tio ansökningar från befintliga huvudmän

2023 har 82 procent av ansökningar om nyetablering av grund- och gymnasieskola inkommit från etablerade huvudmän inom skolväsendet. Under perioden 2013-2022 inkom i genomsnitt 62 procent av ansökningarna från etablerade huvudmän inom skolväsendet. Årets andel på 82 procent är den högsta sedan skolinspektionen började sammanställa statistiken.

Diagram 5 - Andel sökande med befintlig skola och andel nya sökande under perioden 2013-2023

Störst intresse för att starta skola i storstadsregioner

I årets ansökningsomgång för nyetablering av grund- och gymnasieskola avser 19 ansökningar nya skolor belägna i storstäder och storstadsnära kommuner⁶, 14 ansökningar skolor i större städer och kommuner nära större stad och en (1) ansökan skola i mindre stad/tätort eller landsbygdskommun. Ansökningarna avser nya skolor i totalt 18 kommuner. Den sydligaste ansökningen avser Vellinge kommun och den nordligaste Gävle kommun. Nästan hälften av ansökningarna avser nya skolor i Stockholms län och Stockholm är den kommun som berörs av flest ansökningar.

⁶ Enligt SKRs kommungruppsindelning 2017

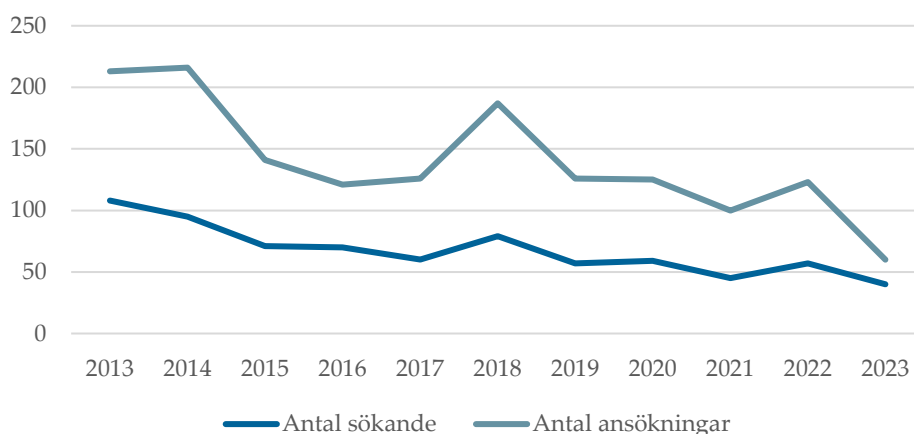
Halverat antal ansökningar om utökning av fristående skola

I årets ansökningsomgång har det inkommit totalt 60 ansökningar om utökning av skola vilket är det lägsta antalet sedan statistiken började sammanställas. Utökningen innebär att en skola ansöker om att utöka en befintlig verksamhet med exempelvis fler årskurser i grundskolan eller program i gymnasieskolan. 2022 inkom totalt 123 ansökningar och 2021 inkom 100. Av årets ansökningar avser 15 grundskola, 25 gymnasieskola och 20 avvikelser inom gymnasieskola. Ingen ansökan avser utökning av gymnasiesärskola. Med avvikelser inom gymnasieskola avses gymnasieprogram som avviker från de 18 nationella gymnasieprogrammen i Sverige. De kan exempelvis avse särskilda varianter inom det estetiska området. Andra avvikelser som ingår i begreppet är riksrekryterande utbildningar och nationellt godkända idrottsutbildningar.

Tillstånden för avvikelser från gymnasieprogram måste förnyas vart fjärde år vilket är en bidragande faktor till att antalet ansökningar av detta slag varierar mellan de olika ansökningsomgångarna.

Bakom de 60 inkomna ansökningarna står 40 sökande varav nio står för nästan hälften (29 av 60) av de inkomna ansökningarna.

Diagram 6 - Antal sökande och antal inkomna ansökningar om utökning av grund- och grundsärskola 2010-2023

De inkomna ansökningarna 2023 avser totalt 30 kommuner och Stockholms kommun berörs av flest ansökningar om utökning med totalt 13 ansökningar. Det är även för utökningar vanligast att ansökningarna avser skolor belägna i storstäder och storstadsnära kommuner. Av de 60 ansökningarna avser 27 skolor i storstäder och storstadsnära kommuner, 22 avser skolor i större städer och kommuner nära större stad och elva avser skolor belägna i mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner.

Minskat antal ansökningar om undervisning på distans

Utöver de 99 ansökningarna om tillstånd för ordinarie och internationell skola har det inkommit 13 ansökningar om distansundervisning. Antalet ansökningar om distansundervisning har minskat från 43 ansökningar 2022 till 13 ansökningar 2023. Av de 13 inkomna ansökningarna om distansundervisning i årets ansökningsomgång avser nio distansundervisning som särskilt stöd i grundskola, tre avser distansundervisning som särskilt stöd i gymnasieskola och en avser distansundervisning som hel utbildning i gymnasieskola.

Bakom de 13 inkomna ansökningarna står 13 sökande. Tre av de sökande är enskilda och tio är kommunala. De 13 ansökningarna avser distansundervisning på skolor i totalt 11 kommuner. Av ansökningarna avser fem skolor belägna i storstäder och storstadsnära kommuner, fem skolor belägna i större städer och kommuner nära större stad och resterande tre avser skolor i mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner.

ANSÖKNINGAR OM UNDERVISNING PÅ DISTANS

Senast den 31 januari varje år kan huvudmän ansöka om att bli utförare av utbildning där distansundervisning används i vissa skolformer. Utbildningen får starta tidigast kalenderåret efter ansökan har inkommit.

Både enskilda och offentliga huvudmän kan bli utförare av distansundervisning och måste ansöka om tillstånd hos Skolinspektionen. De ansökningar som inkommit till Skolinspektionen i årets ansökningsomgång från enskilda huvudmän avser att starta distansundervisningen tidigast år 2024.

Distansundervisning är en interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik där elever och lärare är åtskilda i både rum och tid. Ansökan ska avse en viss utbildning vid en viss skolenhet.

Distansundervisningen kan bedrivas som särskilt stöd i grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola. Det kan även bedrivas som hel utbildning i gymnasieskola och gymnasiesärskola.

Målgruppen för distansundervisning är elever som inte kan delta i den ordinarie verksamheten på grund av en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik.

Om statistiken

Statistiken som rör ansökningar och beslut om att starta skola eller utöka befintlig skola med nya årskurser eller program publiceras två gånger per år. I mars publiceras statistik avseende de ansökningar som inkommit och i december publiceras statistik avseende besluten för dessa ansökningar. I denna rapport redovisas statistik över ansökningar om att starta eller utöka skola inför läsåret 2024/25. Ansökningarna omfattar förskoleklass, grundskola, grundsärskola, internationell grundskola, fritidshem, gymnasieskola, gymnasiesärskola, internationell gymnasieskola och distansundervisning. Sedan 2021 inkluderas även ansökningar från kommunala huvudmän avseende internationell skola och distansundervisning i rapporten. Notera att det slutgiltiga antalet ansökningar kan skilja sig mot antalet som uppges i denna rapport. Det kan till exempelvis bero på att vissa ansökningar visar sig vara dubletter eller att en ansökan om utökning istället bedöms gälla en nyetablering.

Mer om tillståndsprovning

Alla som vill starta en fristående eller internationell skola, utöka en befintlig fristående skola med nya årskurser eller program eller bedriva utbildning där distansundervisning används måste ansöka om detta hos Skolinspektionen. Skolinspektionen bedömer ansökan utifrån kraven i skollagen samt övriga lagar, förordningar och myndighetsföreskrifter som gäller för den aktuella ansökan.

Under handläggningen kontrolleras och bedöms bland annat innehållet i ansökan, kommunernas yttranden, antagningsstatistik till gymnasieskolan (om ansökan gäller gymnasieskola), ekonomin hos sökanden samt eventuella tillsynsärenden. Från och med 2019 görs också en provning av huvudmannens ägar- och ledningskrets gällande lämplighet samt insikt i de regelverk som gäller för att bedriva skola. Skolinspektionens beslut kan överklagas i domstol.

VAD INGÅR I BEDÖMNINGEN AV ANSÖKNINGAR OM TILLSTÅND?

Utredningen omfattar förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen, ekonomiska förutsättningar att bedriva verksamheten samt en bedömning av insikt och lämplighet hos ägar och ledningskretsen. För att ett godkännande ska lämnas krävs där utöver att utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Utredningen består bland annat av:

- Skolans inriktning
- En bedömning av den planerade skolans organisation avseende ex. ledning och personal, elevhälsa, studie och yrkesvägledning, systematiskt kvalitetsarbete, trygghet och studiero, rutiner för åtgärder vid kränkande behandling, utbildningens syfte och genomförande.
- Granskning av den planerade skolans budget och elevprognos
- Övriga ekonomiska förutsättningar granskas genom sökandes årsredovisning och andra eventuella intyg som sökanden åberopar
- Tidigare tillsynsbeslut och anmälningar till Skolinspektionen.
- Kreditupplysning för sökanden, närstående bolag och personer inom ägar och ledningskretsen.
- Upplysningar från Bolagsverket, Skatteverket, Kronofogden och utdrag ur Polisens belastningsregister för personer inom ägar och ledningskretsen. Vi kan även ta in uppgifter om närstående till personer i ägar och ledningskretsen.
- Kontroll av aktuell antagningsstatistik för ansökningar som gäller gymnasieskolor. Bedömning om utbildningen får påtagliga negativa följder för eleverna eller kommunen. Ett exempel på detta är om en fristående skola medför att en landsorts eller glesbygdskommun tvingas lägga ned en redan befintlig skola och detta medför att avståndet till närmaste kommunala skola avsevärt ökar för elever i någon del av kommunen. Ett annat exempel är om etableringen av en fristående skola påverkar kommunens skolororganisation och medför betydande kostnadsökningar som är bestående.
- För gymnasieskolor och gymnasiesärskolor tittar vi på om etableringen av en utbildning medför en risk för att kommunen eller närliggande kommuner kan bli tvungna att lägga ner ett nationellt program eller en nationell inriktning. Vi tar också hänsyn till eventuella samverkansavtal som finns med närliggande kommuner.